

Tool geboortezorg: De verlegenheid voorbij!

Ontwikkeld door de deelnemers aan het Leernetwerk
Geboortezorg in Den Haag

Kennisnetwerk
Jeugd Haaglanden

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Health
Campus

Den
Haag

Professionals in de geboortezorg en moeders¹ in de Haagse Schilderswijk ervaren verlegenheid om elkaar vragen te stellen. Dat belemmert hen om onderling vertrouwen op te bouwen, rondom zwangerschap en bevalling. En, het maakt het lastig om de kennis van professionals te verbinden met de kennis en ervaringen van moeders. Samenwerken aan vertrouwen en verbinden zijn belangrijk om passende en integrale geboortezorg te bieden. De Tool Geboortezorg is ontwikkeld om deze samenwerking te ondersteunen.

De tool richt zich op moeders die te maken met problemen op meerdere levensgebieden tegelijkertijd voor, tijdens en na de zwangerschap. Die problemen hangen samen met de sociale, economische en culturele kenmerken van deze moeders en de omgeving waarin zij leven. De kenmerken van deze moeders bepalen ook hoe ze denken over zwangerschap, bevalling en babyverzorging. Dat geldt ook voor waar, wanneer en hoe zij daarover vragen stellen. De tool bevat handvatten om onderling vertrouwen op te bouwen en aan te sluiten bij de vragen en behoeften van moeders.

Aanleiding en ontwikkeling

Professionals in de geboortezorg en moeders met gestapelde problemen geven aan dat hun samenwerking niet altijd vanzelf gaat. Professionals lopen tegen belemmeringen aan bij het bieden van passende geboortezorg. De moeders ervaren dat hun behoeften en het aanbod in de geboortezorg niet altijd op elkaar aansluiten. Traditioneel richten hulpmiddelen om samenwerking te bevorderen zich op professionals of op ouders. Omdat zij beiden ervaren dat samenwerken niet vanzelf gaat, richt deze tool zich op professionals én moeders. Voor die samenwerking is diversiteitsgevoelig werken van belang.

Diversiteitsgevoelig werken vraagt van professionals om zich bewust te zijn van hun eigen sociale, economische en culturele kenmerken, en de daaruit voortvloeiende denkbeelden, gewoontes en ervaringen rond zwangerschap, bevalling en babyverzorging. Diversiteitsgevoelig werken betekent ook dat professionals zich inleven in de achtergronden, denkbeelden, gewoontes en ervaringen van de moeders met wie zij werken. Een onderdeel daarvan is om inzicht te krijgen in hun eigen ervaringen en denkbeelden over zwangerschap, bevalling en babyverzorging en ervaringen, vragen en gewoontes van ouders. Dat helpt om de verschillen tussen denkbeelden van een professional en die van een moeder te overbruggen. Die overbrugging is noodzakelijk voor geboortezorg die goed aansluit op hun vragen en behoeften. Diversiteitsgevoelig werken vraagt (extra) tijd en aandacht van professionals in de geboortezorg en de organisaties waar zij werken.

Het **Leernetwerk geboortezorg** (LNW) in de Haagse Schilderswijk, waarin professionals en moeders uit de wijk deelnamen, is een aantal keren bij elkaar gekomen. Daarbij ontstonden gesprekken tussen vrouwen en moeders, in plaats van tussen professionals en hun cliënten. Zij hebben samen nagedacht en van elkaar geleerd over het opbouwen van onderling vertrouwen en het versterken van om de samenwerking rondom zwangerschap, bevalling en babyverzorging.

Deze tool is een van de opbrengsten van het LNW. Een andere opbrengst is de wekelijkse Ontmoetingsplek Erop uit!, voor moeders in de wijk. De vormgeving en het taalgebruik van de tool zijn gebaseerd op de kennis en ervaringen van professionals en moeders in het leernetwerk. Onderstaand zijn het doel, de doelgroep, en de gebruikers van de tool beschreven. Ook zijn de belangrijkste opbrengsten van het LNW om te werken aan vertrouwensrelaties opgenomen, inclusief een Praatplaat en de handvatten die daarin gebruikt zijn.

Naast deze tool zijn er eerder vier andere tools ontwikkeld om professionals, teamleiders, en managers in de jeugdhulp te ondersteunen en motiveren om met diversiteitsgevoelig werken aan de slag te gaan. Zie daarvoor: [Toolkit 'Diversiteitsgevoelig werken in de jeugdhulp' voor professionals | De Haagse Hogeschool](#)

¹ De formulering moeders is gebruikt, omdat de tool gebaseerd is op ervaringen van en met moeders. Vaders zijn niet betrokken geweest bij de ontwikkeling. Dat is een beperking van deze tool.

Doel

Het doel van de tool is tweeledig:

- 1 Professionals in de geboortezorg handvatten bieden om met moeders in gesprek te komen en te blijven rond zwangerschap, bevalling en babyverzorging;
- 2 Moeders uit te nodigen om in gesprek te gaan en te blijven over vragen en zorgen rondom zwangerschap, bevalling en babyverzorging.

Doelgroep en gebruikers

De doelgroepen waarop de tool zich richt, zijn moeders met problemen op meerdere levensgebieden, professionals in de geboortezorg en sleutelfiguren, zoals de Schilderwijkmoeders, met wie zij samenwerken in de verloskunde, kraamzorg en jeugd(gezondheids)zorg.

De professionele gebruikers van de tool worden verondersteld bekend te zijn met het aanbod van hulp en ondersteuning in de geboortezorg en te beschikken over de basiscompetenties om met moeders in gesprek te gaan en hen te begeleiden.

'Moedige' vragen stellen

In het leernetwerk is naar voren gekomen dat zowel moeders als professionals vragen aan elkaar hebben over onderwerpen rond zwangerschap, bevalling en babyverzorging. Zij willen hierover praten, maar durven 'moedige' vragen zoals omgaan met veiligheid, schaamte, verlies en toegang tot zorg niet te stellen. Professionals ervaren dat het hen niet altijd lukt om echt met een moeder in gesprek te komen, waardoor het lastig is om informatie en zorgen over de baby en de gezondheid van de moeder te delen. De moeders ervaren dat professionals sterk gericht zijn op de ontwikkeling van de baby en de gezondheid van de moeder. Zij zijn zeer tevreden over de kwaliteit van deze zorg. Maar, ze missen bij professionals aandacht voor wat de zwanger-

schap en het moederschap voor hen betekenen. Moeders willen graag met professionals praten over hun achtergronden, ervaringen en denkbeelden over zwangerschap, bevalling en babyverzorging. Ze denken dat het hen helpt als professionals moedige vragen stellen en hen uitnodigen om er over te praten. Voorzichtig aftasten wat er bij een moeder leeft en doorvragen als er niet direct concrete antwoorden gegeven worden, zijn daarbij belangrijk volgens de moeders.

In het LNW zijn drie concrete thema's naar voren gekomen, inclusief tips van moeders om de samenwerking met professionals in de geboortezorg te verbeteren.

1 Zie mij als mens, (aanstaande) moeder, en vrouw

Moeders geven aan dat het voor hen belangrijk is dat een professional niet gehaast is en echt tijd en aandacht heeft voor hun vragen en zorgen. Ze willen hun ervaringen en denkbeelden rond zwangerschap en bevalling graag delen en praten over eerdere ervaringen met zwanger zijn of gewoontes uit een land van herkomst. In gesprekken komt terug dat moeders een sensitieve benadering nodig hebben om onderwerpen aan te snijden, zoals omgaan met emoties en (seksuele) intimiteit. Moeders voelen zich niet altijd uitgenodigd om daar zelf iets over te vragen. Ook ervaren zij weinig aandacht voor hun vrouw-zijn en wat een zwangerschap en het moederschap daarmee doet.

Moeders willen ook graag iets meer weten over de mens achter de professional, om vertrouwen op te bouwen. Dat vertrouwen en zich uitgenodigd voelen hebben moeders nodig om vragen te stellen en drempels over te gaan. Een veelvoorkomende vraag van professionals zoals: 'wat kan ik voor je doen?' wordt als lastig ervaren, omdat die vrijblijvend is en niet aansluit op de vragen of behoeften waarmee een moeder binnenkomt. De vraag is bovendien onduidelijk als een moeder nog niet weet wat een professional voor haar kan betekenen. Dan helpt het als een professional een aantal mogelijkheden schetst van de hulp die zij te bieden heeft en aangeeft waar moeders met andere vragen en behoeften terecht kunnen.

Tenslotte...Moeders willen serieus genomen worden, ook als zij de taal niet goed machtig zijn. De tijd nemen en hen aanmoedigen om vragen te stellen en over ervaringen en denkbeelden rond zwangerschap en bevalling te vertellen helpen daarbij. Dat is belangrijk voor het begeleidingsproces zodat moeders zich veilig voelen en niet bang hoeven te zijn om in de steek gelaten te worden op lastige momenten, bijvoorbeeld bij complicaties in de zwangerschap. Het advies is ook om een professionele tolk in te schakelen, om misverstanden als gevolg van taalproblemen te voorkomen. Dat is zeker belangrijk bij het bespreken van lastige onderwerpen. Als een moeder een eigen tolk meeneemt kan het lastig zijn om bepaalde onderwerpen te bespreken. Dan kan een professional aangeven dat zij een nieuwe afspraak wil maken en de moeder alleen wil spreken en daarbij een professionele tolk zal uitnodigen.

Tips voor professionals

- Vertel iets over jezelf en nodig de (aanstaande) moeder uit om dat ook te doen.
- Leg uit wat jij voor een moeder kunt doen en vraag waar zij over verder wil praten.
- Durf moedige vragen te stellen en door te vragen, zo nodig met behulp van een professionele tolk.

Tips voor moeders:

- Zeg dat je niet zo goed weet waarmee de professional je kan helpen.
- Deel je ervaringen met zwangerschap, geboorte en babyverzorging.
- Vertel dat je vragen hebt en niet goed weet wie die kan beantwoorden.

2 Vragen en doorvragen

Zowel professionals als moeders geven aan dat zij verlegenheid ervaren in onderlinge contacten. Moeders geven aan dat zij zich niet altijd gehoord voelen. Daarbij spelen taalbarrières een rol, maar ook eerder ervaren gebrek aan tijd bij professionals. Daardoor durven zij hun vragen en behoeften niet te delen. De moeders gaven ook aan om informatie regelmatig te herhalen.

Professionals geven aan dat zij over sommige onderwerpen, zoals intimiteit en anticonceptie, vrouwenbesnijdenis, en verwondingen of 'ongelukjes' van kinderen geen vragen durven te stellen. Zij ervaren deze onderwerpen als 'gevoelig'. Ze zijn bang dat een moeder hier niet over wil of kan praten en bij een volgende afspraak niet verschijnt. Moeders geven aan dat zij over zulke onderwerpen niet zelf durven te beginnen en hulp nodig hebben om over hun verlegenheid heen te stappen. Dan helpt het als professionals gevoelige onderwerpen wel aankaarten. Daarbij benadrukken moeders dat professionals als zij zelf zo'n onderwerp ter tafel brengen, wel moeten doorvragen en niet meteen opgeven als ze een vaag of helemaal geen antwoord krijgen.

Rond onderwerpen, zoals het gebruik van vitamines, medicatie, vaccinaties maar ook intimiteit tijdens de zwangerschap, zijn er regelmatig onbeantwoorde of onbesproken vragen. Moeders hebben behoefte aan informatie over wat er met hun lichaam gebeurt tijdens de zwangerschap en de bevalling. Dan helpt het als professionals vragen hoe er in hun omgeving gedacht wordt over zulke zaken.

Moeders zien ook een opdracht voor zichzelf om zich voor te bereiden op de gesprekken met professionals, bijvoorbeeld door thuis vragen en onderwerpen die ze willen bespreken op te schrijven. Daarbij zou het helpen als een professional een lijstje met onderwerpen geeft die zij in een volgend consult wil bespreken.

Moeders geven ook aan dat professionals een vraagbaak zijn voor allerlei vragen. Dat geldt vooral voor moeders die nog niet lang in Nederland zijn, en zeker als familie ver weg woont. Professionals realiseren zich dat niet altijd. Moeders kampen bijvoorbeeld met financiële en praktische vragen, over een oppas voor de kinderen als zij moeten bevallen of financiële ondersteuning voor de baby uitzet. Dan is het nuttig als professionals in de geboortezorg op de hoogte zijn van mogelijkheden in de buurt, zoals de Baby-bullenbank², Stichting babypullen³ en de Weggeefwinkel⁴.

Verschillen overbruggen

Informatie

Tips voor professionals:

- Neem de tijd, schakel zo nodig een professionele tolk in en geef aan wat er in een (volgend) consult aan bod komt
- Stel vragen en vraag door, ook over lastige onderwerpen.
- Vraag naar twijfels die moeders hebben rondom medicijngebruik, vaccinatie of babyverzorging.

Tips voor moeders:

- Bereid je voor op een gesprek met een professional.
- Bedenk voor jezelf waar je vragen over wilt stellen.
- Vraag waar je terecht kunt met problemen en vragen die niet gaan over geboortezorg.

2 [Stek Den Haag - BabyBullenBank](#)

3 [Stichting Babypullen – Omdat ieder kind recht heeft op een goede start.](#)

4 [Weggeefwinkel De - Den Haag \(allekringloopwinkels.nl\)](#)

3 Moeders-en professionals-onder-mekkaar

Moeders hebben behoefte aan onderlinge steun. Ze willen graag onderling kennis en ervaringen uitwisselen. Ze denken dat ze elkaar tips en adviezen kunnen geven over zwangerschap, bevalling en de verzorging van baby's. Ook kunnen ze elkaar helpen om ondersteuning te vinden voor financiële en praktische problemen. Dat geldt in het bijzonder voor moeders met een vluchtgeschiedenis, als zij geen steun kunnen vragen aan hun eigen familie. Tijdens het leernetwerk boden de moeders elkaar spontaan hand- en spandiensten aan. Anderen helpen en elkaar ondersteunen biedt zingeving aan moeders. Een ontmoetingsplek voor (aanstaande) moeders van baby's wordt gemist in de buurt. Groepsconsultatiebureaus en Centering zwangerschap⁵ en een aanbod zoals Moeders Informeren Moeders⁶, bieden aanknopingspunten voor ontmoetingsplekken voor deze moeders. Ook buurthuizen kunnen hierin voorzien. Op zulke ontmoetingsplekken kunnen deskundigen worden uitgenodigd om informatie te geven en ervaringen uit te wisselen, inclusief ondersteuning daarbij.

Tips voor professionals:

- Informeer je over het aanbod voor ondersteuning van moeders (financieel en praktisch).
- Vraag na welke steun er is van familie en vrienden.
- Verwijs hen zo mogelijk door naar groepsbijeenkomsten in de buurt.

Tips voor moeders:

- Zoek en vraag in de buurt naar bijeenkomsten voor moeders.
- Zoek bij buurthuizen of er moederbijeenkomsten zijn.
- Praat met andere moeders over zwangerschap, geboorte en babyontwikkeling

5 Zie voor meer informatie: [Centering-Zwangerschap - CenteringZorg](#); Jans, S., Rijnders, M., Groessen, K., & Crone, M. (2019). Er komen twaalf vrouwen bij de verloskundige. Huisarts en Wetenschap,

6 Zie voor meer informatie: [Moeders Informeren Moeders - Centrum Jeugd & Gezin \(cjgdenhaag.nl\)](#); [Informeel steunnetwerk versterkt veerkracht tijdens eerste 1000 dagen - Vakblad Vroeg](#)

Helpen om de tool te verbeteren?

Professionals en organisaties die de tools gebruiken, worden van harte uitgenodigd om feedback te geven, op basis van hun ervaringen. Daartoe kunnen zij een mail te sturen naar De Haagse Hogeschool, Lectoraat Jeugdhulp in Transformatie via lectoraatJIT@hhs.nl, o.v.v. Tools Diversiteitsensitief werken. Indien gewenst kan contact opgenomen worden om feedback op te halen en de tools op basis daarvan aan te passen.

Handvatten voor het opbouwen van een vertrouwensband met aanstaande en jonge moeders

De volgende vragen/punten zijn gebruikt in het LNW om te praten met moeders:

1 Voor het kennis maken

Vertel iets over jezelf:

- Als vrouw en moeder
- Waarvoor kunnen vrouwen/moeders bij jou terecht?

Vraag de vrouw/ a.s. moeder om iets over zichzelf te vertellen?

Bijvoorbeeld

☐ Hoe gaat het met je? ☐ Waar ben je geboren? ☐ Hoe lang ben je in Nederland?	☐ Hoe bevalt het je hier in de wijk? ☐ Wat vind je leuk om te doen? ☐ Bij wie kan je terecht als je hulp nodig hebt?

Hoe ziet je thuissituatie/gezin eruit?

Bijvoorbeeld

☐ Hoe ziet je huis er uit? ☐ Met wie woon je in je huis?	☐ Hoeveel kinderen heb jij? ☐ Wonen alle kinderen in Nederland of ook in het buitenland?

Hoe trots ben je op jezelf/kind(eren)?

Bijvoorbeeld

☐ Wat vinden anderen dat jij goed kunt? Wat vind jij dat je goed kunt?	☐ Wat kan je kind/kunnen je kinderen heel goed? ☐ Wat doet het met jou als je dit ziet/ hoort?

Hoe wordt er in jouw familie/land van herkomst gekeken naar zwangerschap, bevalling en babyverzorging?

2 Praten over ervaringen en behoeften rond zwangerschap, bevalling en babyverzorging

Hoe vind jij dat het met je gaat?

Waarover denk je na als het gaat over je zwangerschap en bevalling?

Bijvoorbeeld

☐ Praktische zaken, babyspullen, financiën, huisvesting ☐ Zwangerschap ☐ Bevalling	☐ Je eigen gezondheid/situatie (voeding, vitamines,) ☐ De gezondheid van je kind (vaccinaties, vitamines, voeding, bijv. verschillen tussen borst- en flesvoeding) ☐ Seksualiteit, intimiteit met je man

Waarbij wil je hulp bij zwangerschap en bevalling? Of waarover wil je meer weten?

Wat verwacht je/welke zorgen heb je over het moederschap?

Wie staan er voor je klaar tijdens de zwangerschap, van wie krijg je steun?

Waar twijfel je over?

Welke organisaties zijn nu betrokken bij je zwangerschap (bijv. verloskundige, arts, kraamzorg, consultatiebureau) en wat vind je daarvan?

Wat heb je al geregeld rondom je zwangerschap, bevalling en verzorging van je baby? En, wat wil je nog regelen?

Verwijs vrouwen zo nodig door naar andere professionals voorzieningen

Praatplaat voor professionals om te gebruiken in gesprekken met aanstaande en jonge moeders

Lastige onderwerpen

Zwanger
Vrouw
Moeder

Verschillen overbruggen

Informatie

© 2024

De Haagse Hogeschool

Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden

Ontwikkeling

De tool is ontwikkeld in een leernetwerk met ouders, professionals en vrijwilligers van de volgende partijen:

- Buurthuis de Mussen en De Schilderswijk Moeders;
- LUMC Health Campus
- Stichting JESS
- Ella Verloskundige Zorg
- Jeugdgezondheidszorg Den Haag
- Gro-Up Kraamzorg
- Haagse Kansrijke Start (gemeente Den Haag en GGD)
- De Haagse Hogeschool Lectoraat Jeugdhulp in Transformatie
- Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden.

Uitgever

De Haagse Hogeschool

Illustratie omslag

Shutterstock

Vormgeving en illustraties

Gabriëlle Thijsen